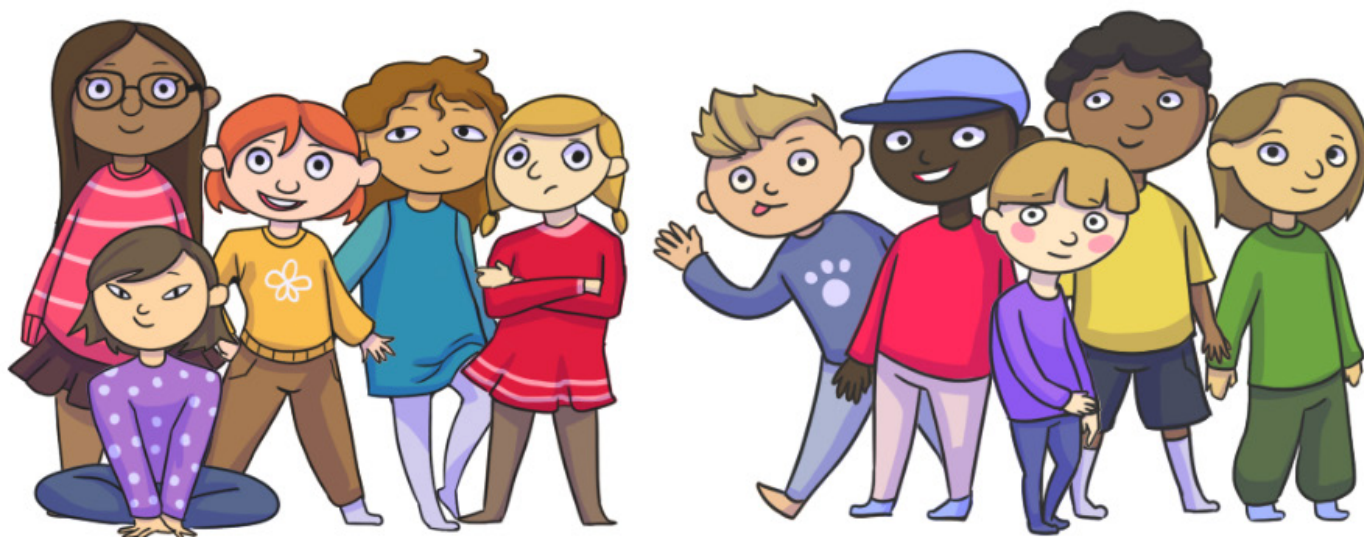

Barns röster från förskolan

BARNOMBUDSMANNENS FÖRSKOLEUNDERSÖKNING 2019

Dnr: BO 2018-0771

Barns röster från förskolan

Barnombudsmannens undersökning med 5-åringar om deras upplevelser av övergången mellan hem och förskola.

Barnombudsmannen (BO) har till uppgift att företräda barns och ungas rättigheter och intressen mot bakgrund av Sveriges åtagande enligt FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). I Barnombudsmannens uppdrag ingår att samla kunskap och sammanställa statistik om barns och ungas levnadsvillkor (Lag (1993:335) om Barnombudsman).

Vintern 2018 genomförde Barnombudsmannen en undersökning som vände sig till 5-åringar i förskola och pedagogisk omsorg. Syftet var att på ett systematiskt sätt samla statistik för att öka kunskapen om de yngre barnens tankar och åsikter i frågor som rör dem. Ofta är det de äldre barnens tankar och åsikter som hamnar i fokus. Barnkonventionens artikel 12 lyfter fram alla barns rätt till delaktighet genom rätten att bilda och uttrycka sina åsikter och få dem beaktade i alla frågor som berör barnet.

Barns röster från förskolan ger en bild av barnens upplevelser av förskolan med särskilt fokus på övergången mellan hem och förskola. Över 200 barn deltog i undersökningen.

1. Så här gjorde vi

Barn födda 2013 från cirka 300 förskolor och pedagogisk omsorg, spridda över landet, bjöds in att delta i undersökningen som genomfördes med hjälp av en digital enkät.¹ Enkäten bestod av ca 20 frågor i form av bilder och ljud. Barnombudsmannen har involverat barn i framtagandet av enkäten.

Urvalet från barn i pedagogisk omsorg är för litet för att redovisa.

Enkäten besvarades av det deltagande barnet självt på förskolan eller pedagogisk omsorg genom att klicka på bilder som motsvarade de olika svarsalternativen. Frågorna handlade bland annat om:

- Hur barnen känner inför att gå till förskolan på morgonen?
- Hur de upplever övergången mellan hemmet och förskolan?
- Hur de upplever ankomsten och mottagandet på förskolan?
- Vilka strategier de använder när de är ledsna och när det uppstår konflikter på förskolan?
- Hur de tycker att det är när de ska gå hem?

---

¹ Upplägget och enkätverktyget är inspirerade av Danmarks Børneråd och deras Minibørnepanel. <https://www.boerneaadet.dk/boerneinddragelse/miniboernepanelet>

Vårdnadshavare har fått ge sitt samtycke till att barnen ska få delta i undersökningen, men det är barnen själva som sedan bestämt om de ska medverka eller inte.

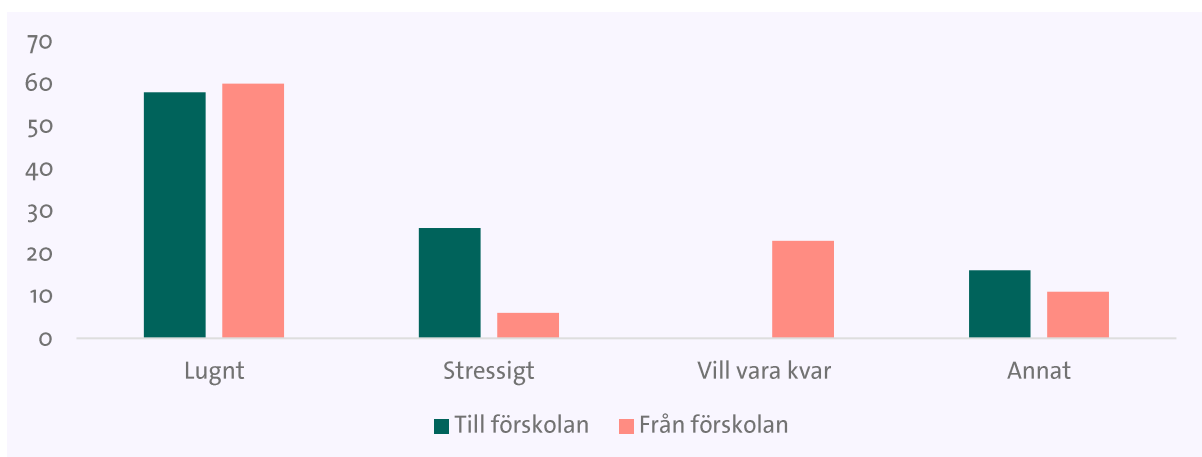
2. Många barn känner sig glada på förskolan

Det som framkommer av undersökningen är bland annat att²:

- Majoriteten av barnen upplever både vägen till och från förskolan som lugn. En fjärdedel av barnen tycker dock att det kan vara stressigt på väg till förskolan.
- Många barn känner sig glada, trivs och tycker det är roligt på förskolan men en fjärdedel av barnen känner sig blyga, nervösa eller ledsna.
- Uppemot en fjärdedel av barnen upplever att de vuxna på förskolan sysslar med annat, som att fixa med något eller prata med varandra istället för att ge barnen uppmärksamhet vid ankomsten.
- Barnen som saknar sina föräldrar söker sig till både vänner och personal då de saknar sina föräldrar på förskolan. En femtedel vill sitta själva en stund.

Totalt har det inkommit 217 kompletta svar från barn i förskolan. Av de svarande var 53 procent flickor, 46 procent pojkar och 1 procent som inte definierade sig som pojke eller flicka. Nedan redovisas ett urval av barnens svar i förskolan. På några av frågorna har barnen kunnat fylla i flera svarsalternativ.

Figur 1 – Upplevelse av vägen till och från förskolan (%)

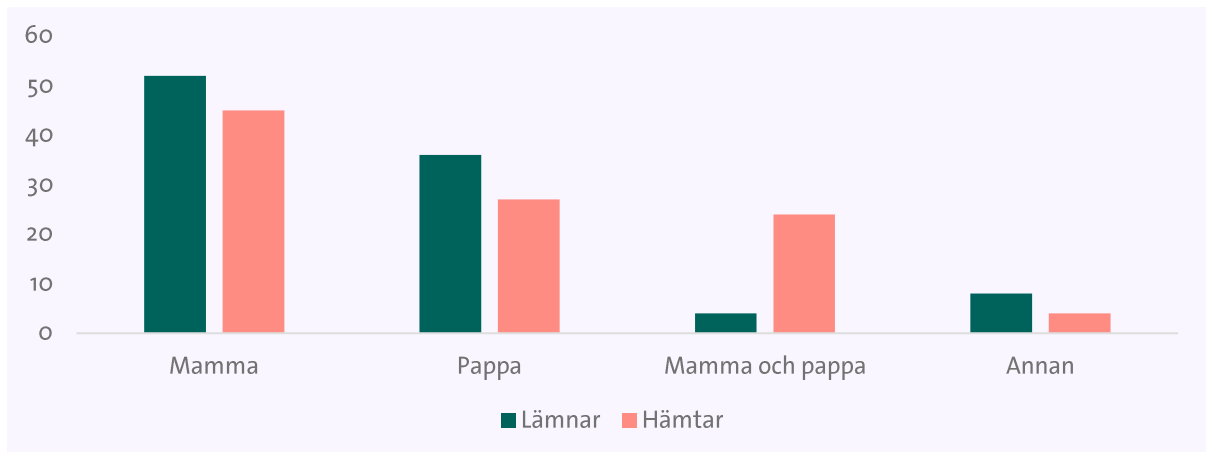

När vi frågar barnen om hur de upplever sin väg till och från förskolan framträder en tydlig bild. Majoriteten av barnen upplever både vägen till och från förskolan som lugn. En fjärdedel av

² På grund av det få antal svarande har inga undergrupper kunnat jämföras med varandra i resultatredovisningen då det blir svårt att säkerställa statistiskt signifikanta skillnader i små urval.

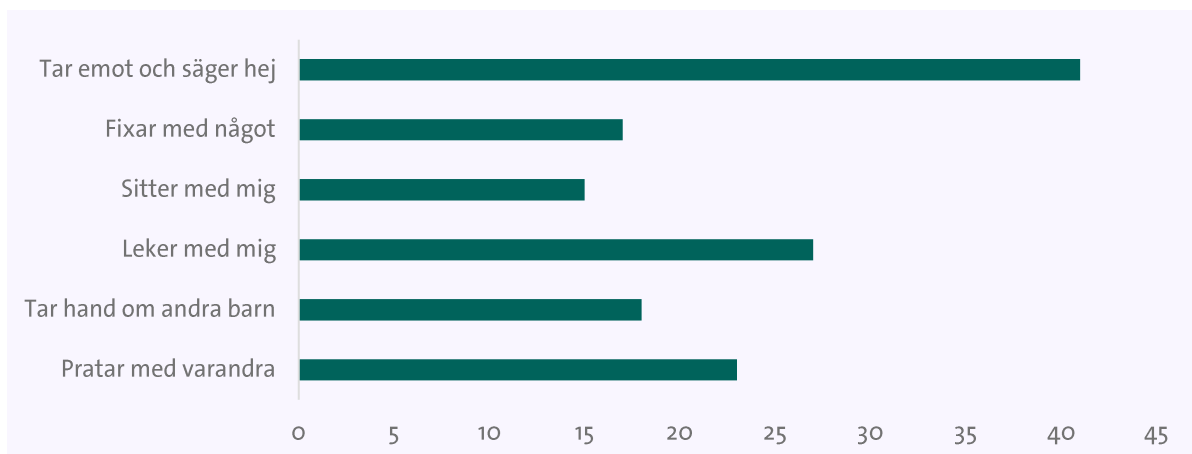
barnen tycker dock att det kan vara stressigt på väg till förskolan men när det är dags att gå är det endast 6 procent av barnen som upplever att de har bråttom. Samtidigt uppger en fjärdedel av barnen att de hellre vill vara kvar på förskolan än gå hem.

Figur 2 – Vem lämnar och hämtar på förskolan? (%)

Det är vanligast att mamman är den som både lämnar och hämtar på förskolan. Det är ganska ovanligt att båda föräldrarna lämnar tillsammans, det är vanligare att de tillsammans hämtar barnet, vilket en fjärdedel av barnen uppger. En mindre andel av barnen, 8 respektive 4 procent, lämnas och hämtas av någon annan än föräldrarna, till exempel ett syskon.

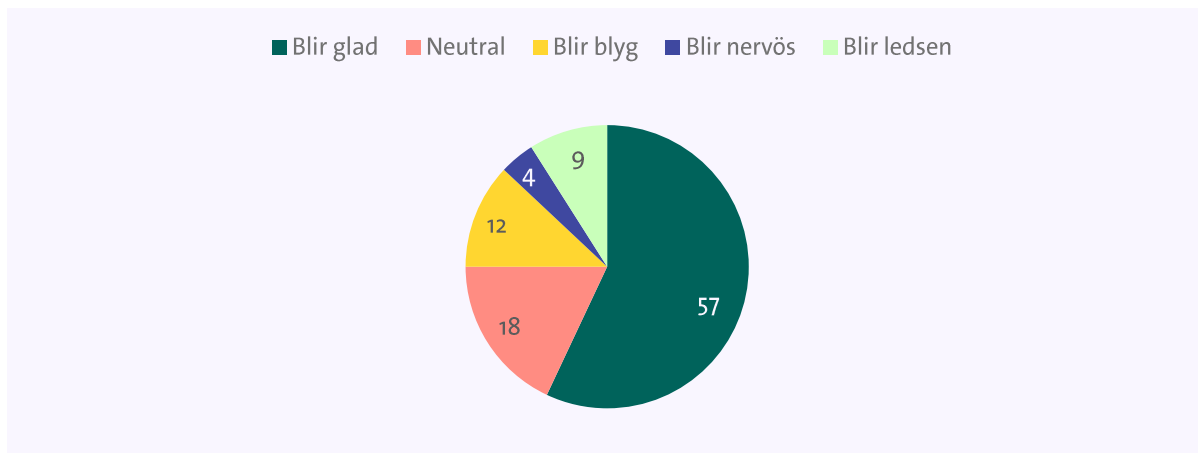
Figur 3 – Vad gör förskolepersonalen vid ankomst? (%)

De flesta barnen får uppmärksamhet vid ankomst till förskolan, som att personalen säger hej till barnet (41 %), sitter med barnet (15 %) eller leker med barnet (27 %).³ Samtidigt visar det sig att en del barn upplever att de vuxna på förskolan sysslar med annat när de kommer dit, som att fixa med något (17 %) eller prata med varandra (23 %).

³ Flera svarsalternativ var möjliga.

Figur 4 – Känslor vid ankomst till förskolan (%)

När barnen anländer till förskolan har de flesta en positiv känsla – över hälften av barnen uppger att de blir glada. 16 procent av barnen blir blyga eller nervösa. 1 av 10 barn uppger att de blir ledsna när de kommer till förskolan.

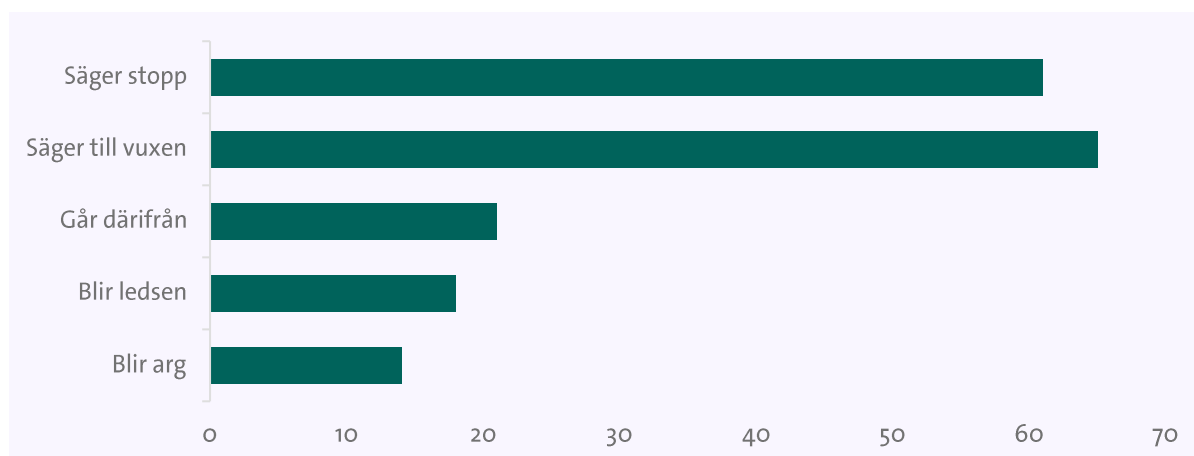
Figur 5 – Trivsel på förskolan (%)

När vi frågat barnen om de trivs i förskolan framkommer bilden av att trivseln är mycket hög. 9 av 10 barn trivs eller trivs ganska bra medan det är få som uppger att de inte trivs (4 %). Detta går i linje med tidigare undersökningar vi gjort om barns upplevelser i förskolan.⁴

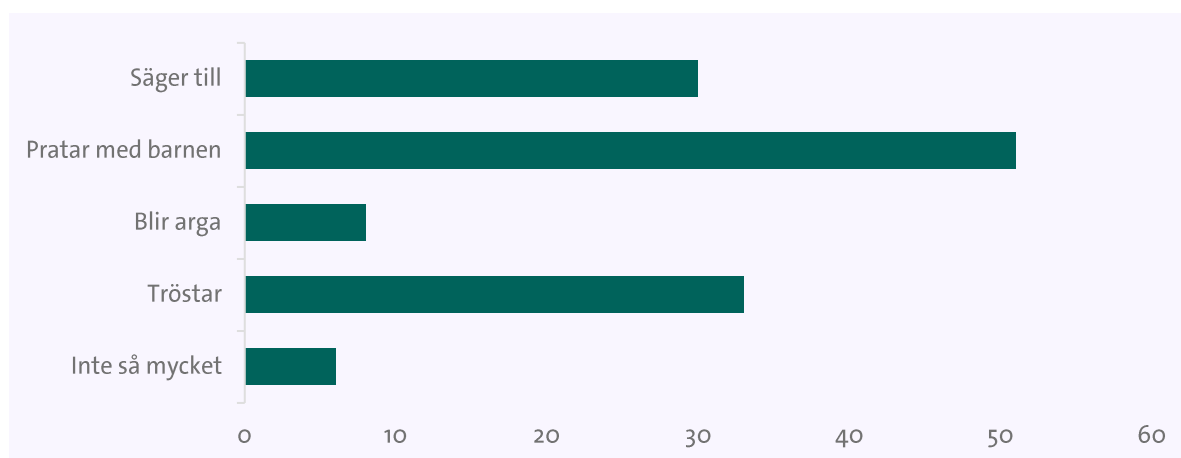
⁴ Barnombudsmannen. Klara, färdiga, gå! 2007.

Figur 6 – Reaktion på bråk i förskolan (%)

När barnen får frågan om hur det oftast är på förskolan uppger ett fåtal (6 %) att det är bråkigt. Samtliga barn fick också frågan om vad de gör när någon bråkar med dem. De allra flesta säger då till en vuxen (65 %), eller säger stopp själva (61 %).⁵ En fjärdedel av barnen blir ledsna, medan ungefär lika många hanterar bråk genom att istället gå därifrån.

Figur 7 – Förskolepersonalens reaktioner när barnen bråkar (%)

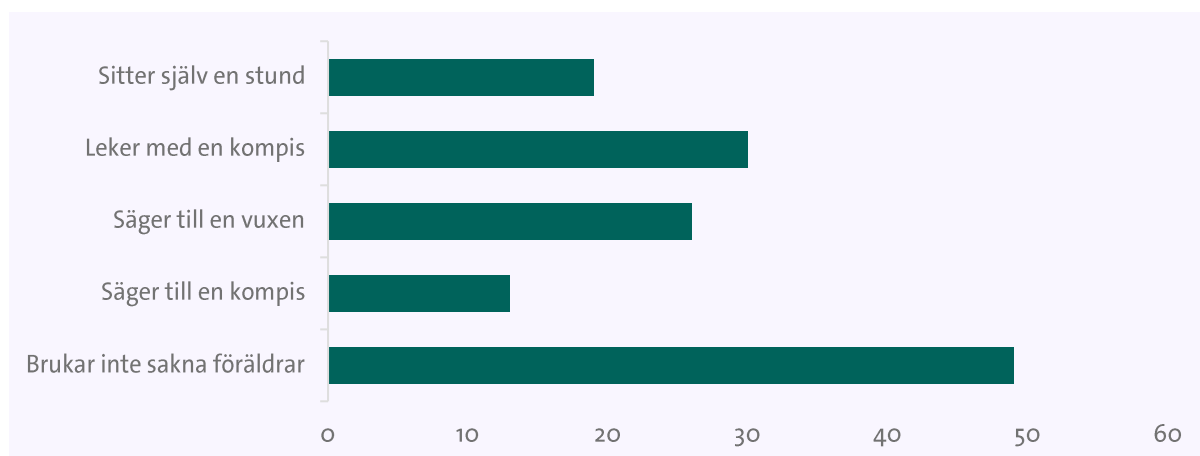

Barnens upplevelser av hur personalen reagerar på bråk i förskolan varierar. De allra flesta uppger att de vuxna hanterar bråk genom att säga till (30 %), prata med barnen (51 %) eller att trösta (33 %).⁶ Knappt 1 av 10 barn säger att personalen blir arga när barnen bråkar.

⁵ Flera svarsalternativ var möjliga.

⁶ Flera svarsalternativ var möjliga.

Figur 8 – Hantera saknad av förälder eller syskon på förskolan (%)

Förskolebarnen har olika sätt att hantera saknaden av föräldrar eller syskon.⁷ De vanligaste strategierna är att leka med en kompis (30 %) eller att prata med en vuxen (26 %). 1 av 5 barn väljer istället att sitta själv en stund. Ungefär hälften av barnen uppger att de inte brukar sakna sina föräldrar på förskolan.

3. Barnkonventionen i förskolan

För att förbättra kunskapen om barnkonventionen hos barn har Barnombudsmannen lanserat webbplatsen Mina Rättigheter. Det är ett verktyg för barn från två år där de kan lära sig mer om sina rättigheter med hjälp av inspirerande filmer och information. Webbplatsen innehåller också särskilda sidor för att stödja pedagoger i undervisningen om barns rättigheter. Barnombudsmannen avser integrera resultaten av denna undersökning på webbplatsen.

Undersökningen "Barns röster från förskolan" visar att det är möjligt att fråga yngre barn och få svar som ger en bild av vardagen ur ett barnperspektiv. Barnombudsmannen avser att använda erfarenheterna i det fortsatta arbetet med att sammanställa statistik om barns levnadsvillkor.

---

⁷ Flera svarsalternativ var möjliga.